

Δίκαιο και Internet

Οι Τελευταίες Εξελίξεις (2009)

(Έρευνα από Δημοσιεύματα του Ελληνικού Τύπου)

«Χαρακτηριστικές Περιπτώσεις Απάτης και Καταδίκης Χρηστών –
Ποινικά Αδικήματα από τη Χρήση του Internet»

Στυλιάδης Κων/νος¹, Ντίτουρα Βασιλική²

¹(Υπ. Κέντρον ΠΛΗ.ΝΕ.Τ. Ν. Φλώρινας, Γεν. Γραμμ. Ε.ΚΑΤ.Ο. Φλώρινας)

styliadis@sch.gr

²(Δικηγόρος Φλώρινας, Μέλος Δ.Σ. Ε.ΚΑΤ.Ο. Φλώρινας)

ntitoura@gmail.com

Ε.ΚΑΤ.Ο. Φλώρινας = Ελληνική Καταναλωτική Οργάνωση Φλώρινας

Περίληψη

Το ηλεκτρονικό έγκλημα χτυπάει την πόρτα του νομικού κόσμου και της κοινωνίας μας, με νέες υποθέσεις να αποκαλύπτονται σχεδόν καθημερινά και να μας εκπλήσσουν με την πρωτοτυπία και την εφευρετικότητά τους.

Είναι φανερό ότι η Δικαιοσύνη αδυνατεί να αντιμετωπίσει προς το παρόν τη νέα πραγματικότητα που διαμορφώνουν το Διαδίκτυο και οι νέες τεχνολογίες της πληροφορικής και των επικοινωνιών. Οι ηλεκτρονικοί εγκληματίες βρίσκονται συνεχώς ένα βήμα μπροστά και οι Αρχές δεν μπορούν να τους προλάβουν.

Λέξεις κλειδιά: Δίκαιο, Διαδίκτυο, Παιδοφιλία, Hackers, Street View, CyberBullying.

Abstract

Electronic crime is a very serious subject nowadays for our society as new juridical cases are revealed every day, which are astonishing us with their ingenuity. It is obvious that justice is incapable to face this new reality which is created by Internet and new technologies of informatics and telecommunications. Electronic criminals are always a step ahead and authorities are gasping to catch them up.

Key words: Justice, Internet, Pedophilia, Hackers, Street View, CyberBullying.

1. Εισαγωγή

Κάθε αξιόποινη πράξη που τελείται με τη χρήση συστημάτων ηλεκτρονικής επεξεργασίας δεδομένων θεωρείται πως αποτελεί **ηλεκτρονικό έγκλημα** ή **κυβερνοέγκλημα** (*cyber crime* ή *computer crime*). Υπάρχουν πολλά είδη ηλεκτρονικού εγκλήματος, ενώ το κυρίαρχο και αυτό που απασχολεί περισσότερο τις αρχές είναι η διακίνηση υλικού παιδικής πορνογραφίας μέσω του Διαδικτύου.

Το ηλεκτρονικό έγκλημα επεκτείνεται ταχύτατα και είναι πολύ δύσκολο να αντιμετωπισθεί χωρίς την απαραίτητη νομική και τεχνολογική υποδομή. Τον Νοέμβριο του 2001 υπογράφηκε από πολλές χώρες, και από τη χώρα μας, η *Συνθήκη της Βουδαπέστης*, στην οποία έγιναν επεξηγήσεις και ρυθμίσεις για όλα τα ηλεκτρονικά εγκλήματα.

2. Ο Πειρατής των Βιντεοταινιών

Μπορεί για κάποιους να είναι μισητός αλλά για πολλούς άλλους είναι αγαπητός καθώς βρίσκεται παντού και πάντα, κάτι σαν τον Ρομπέν των Δασών για τους λάτρεις των βιντεοταινιών.

Ο λόγος γίνεται για τον μυστήριο άνθρωπο με το κωδικό όνομα **aXxo**, που τον Δεκέμβριο του 2008 διέθεσε στο Internet την χιλιοστή ταινία στους θαυμαστές του, παράνομα φυσικά.

Το όνομα aXxo έκανε την εμφάνισή του για πρώτη φορά τον Νοέμβριο του 2005 και απέκτησε πολύ γρήγορα μεγάλη φήμη τόσο για την ποιότητα των ταινιών που διέθετε όσο και για την ευκολία του κατεβάσματός τους στους υπολογιστές των χρηστών.

3. Το Μέλλον των Ηλεκτρονικών Απειλών

Στο άμεσο μέλλον, οι ειδικοί εκτιμούν ότι θα αυξηθούν οι επιθέσεις τύπου **phishing**, τα επίπεδα του **spamming** θα ανέβουν σημαντικά, ενώ τέτοιες επιθέσεις αναμένεται να δεχθούν και οι ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, (Facebook, MySpace), που προσελκύουν εκατομμύρια, νεαρούς κυρίως, χρήστες.

Επίσης, αναμένεται να παρατηρηθεί αύξηση στις απάτες που στοχεύουν σε ανθρώπους που έχουν χάσει την περιουσία τους, αύξηση στις απάτες που προσφέρουν εργασία από το σπίτι σε ανέργους και επίσης στις απάτες εκείνες που παρουσιάζουν απατηλές ιστοσελίδες σχετικά με την εύρεση εργασίας και με μεγάλες οικονομικές προσφορές.

4. Αποκλεισμός από το MySpace

Στις αρχές του 2009 η γνωστή ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης MySpace απέκλεισε περί τους 90.000 λογαριασμούς χρηστών που κρίθηκαν παράνομοι για σεξουαλικά εγκλήματα και παρενοχλήσεις.

Οι εισαγγελικές αρχές στις ΗΠΑ έχουν βάσιμες αποδείξεις ότι δύο από τις μεγαλύτερες ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, το Facebook και το MySpace, αξιοποιούνται συστηματικά από παιδόφιλους, χωρίς ακόμα το Facebook να έχει ανακοινώσει αντίστοιχα στοιχεία.

Οι δύο κορυφαίες ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης δέχονται εδώ και καιρό έντονες πιέσεις ώστε να εφαρμόσουν μέτρα για την προστασία των ανηλίκων, όπως επιβεβαίωση της ηλικίας που δηλώνουν οι χρήστες, αποκλεισμός των σεξουαλικών παραβατών και περιορισμός στην δυνατότητα των ενηλίκων να αναζητούν ανηλίκους για φίλους.

5. Βιομηχανική Κατασκοπεία και Καταγραφή του e-mail

Το 2005, ένας αντιπρόσωπος της Nokia είχε παρατηρήσει σε μια έκθεση κινητής τηλεφωνίας ύποπτες ομοιότητες ανάμεσα σ' έναν σταθμό βάσης μιας κινεζικής εταιρείας και μιας καινοτομίας που η ίδια η Nokia δεν είχε ακόμα προλάβει να παρουσιάσει.

Ύστερα από έρευνα διαπιστώθηκε ότι ένας από τους μητρικούς υπολογιστές της Nokia είχε επικοινωνήσει πολλές φορές με την ανταγωνιστική κινεζική εταιρεία. Η Nokia άρχισε να ασκεί πιέσεις στην κυβέρνηση για την ψήφιση ενός νόμου που θα επιτρέπει στις επιχειρήσεις να παρακολουθούν το e-mail των εργαζομένων τους.

Ο νόμος έλαβε το όνομα **Lex Nokia** και δίνει το δικαίωμα στους εργοδότες να έχουν πρόσβαση στα e-mails των υπαλλήλων τους, με υποτιθέμενο στόχο την αποφυγή της «βιομηχανικής κατασκοπείας».

Όμως, πολλές οργανώσεις πολιτών στη Φινλανδία θεωρούν πως αποτελεί μια απαράδεκτη προσβολή των προσωπικών τους δεδομένων αν και ο νόμος επιτρέπει στις επιχειρήσεις να καταγράφουν μόνο τα ονόματα του αποστολέα και του παραλήπτη και την ημέρα και ώρα της επικοινωνίας και όχι και το περιεχόμενο ενός ηλεκτρονικού μηνύματος.

Η κυβέρνηση της χώρας επιμένει πως πρέπει να λαμβάνονται μέτρα εναντίον της βιομηχανικής κατασκοπείας αλλά κανείς δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσει ότι οι επιχειρήσεις θα καταγράφουν μόνο τις παραμέτρους και όχι και το περιεχόμενο των ηλεκτρονικών μηνυμάτων.

6. Αθώωση του Google για Φωτογραφίες Σπιτιών

Ένα ζευγάρι στο San Fransisco των ΗΠΑ εξεπλάγη όταν διαπίστωσε ότι στην υπηρεσία **Street View** της Google Maps είχαν καταχωρηθεί ευκρινείς φωτογραφίες από το εξωτερικό του σπιτιού και την πισίνα τους.

Αποφάσισαν να κάνουν αγωγή στην εταιρεία Google ζητώντας αποζημίωση για ψυχική οδύνη και μείωση της αξίας της περιουσίας τους λόγω των φωτογραφιών του σπιτιού τους που εμφανίζονταν στους χάρτες της εταιρείας.

Το δικαστήριο, όμως, αθώωσε την εταιρεία Google με το σκεπτικό ότι είναι δύσκολο να πιστέψει κανείς ότι μπορεί κάποιος να νιώσει ντροπή ή να υποστεί εξευτελισμό από την εμφάνιση της περιουσίας του σε εικονικούς χάρτες και επισήμανε ότι οι

ενάγοντες θα μπορούσαν να είχαν ζητήσει από την εταιρεία να απομακρύνει τις επίμαχες φωτογραφίες.

Η ίδια η εταιρεία Google υποστήριξε στο δικαστήριο ότι στη σημερινή εποχή της αεροφωτογραφίας και των δορυφορικών εικόνων είναι παράλογο να περιμένει κανείς την απόλυτη διαφύλαξη της ιδιωτικότητας όσον αφορά τους εξωτερικούς χώρους της περιουσίας του.

Πάντως, στη Μεγάλη Βρετανία έχουν υποβληθεί τουλάχιστον 200 παράπονα από απλούς πολίτες που είδαν δικές τους φωτογραφίες στο Street View και οι υπεύθυνοι για θέματα παραβίασης προσωπικών δεδομένων πιέζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση να κλείσει την υπηρεσία Street View του Google.

7. Το Google και οι Στοχευμένες Διαφημίσεις

Στο στόχαστρο ομάδων και συλλόγων καταναλωτών βρέθηκε η μηχανή αναζήτησης Google καθώς σκοπεύει να προχωρήσει στην από καιρό σχεδιαζόμενη στοχευμένη διαφήμιση.

Ο απώτερος στόχος της εταιρείας είναι η παρακολούθηση του είδους των ιστοσελίδων που επισκέπτεται ένας χρήστης καθώς και των βίντεο που βλέπει στο YouTube προκειμένου να δημιουργηθεί το προφίλ του και να προβάλλονται έτσι διαφημίσεις που να είναι κομμένες και ραμμένες σύμφωνα με τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντά του.

Για να αποφύγει τις καταγγελίες σχετικά με πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα, το Google σκοπεύει να δώσει στους χρήστες τη δυνατότητα να διαγράφουν τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί από τις ιστοσελίδες που επισκέπτονται, ενώ θα μπορούν και να αποκλείσουν εντελώς τη συλλογή πληροφοριών. Μας θυμίζει κάτι από τα πολυσυζητημένα cookies.

8. Το Παράνομο Downloading στη Γαλλία

Ενώ τον Απρίλιο του 2009 η Βουλή της Γαλλίας απέρριψε νομοσχέδιο που προέβλεπε ως τιμωρία τη διακοπή της σύνδεσης όσων χρηστών του Internet εντοπίζονταν να κατεβάζουν παράνομα και συστηματικά αρχεία ήχου και βίντεο και δεν συμμορφώνονταν με τις σχετικές υποδείξεις, τελικά η γαλλική Γερουσία ενέκρινε τον Μάιο του 2009 το αμφιλεγόμενο νομοσχέδιο κατά της ηλεκτρονικής πειρατείας, το οποίο προέβλεπε διακοπή της σύνδεσης με το Internet από δύο μήνες έως και ένα έτος για όσους χρήστες επιμένουν να κατεβάζουν παράνομα μουσική και ταινίες και αυτό μετά την αποστολή από τον Παροχέα (ISP) δύο προειδοποιητικών μηνυμάτων.

Η λύση για τους φανατικούς του downloading ήρθε τελικά από το Συνταγματικό Συμβούλιο του Γαλλίας, ή τους «Σοφούς» όπως είναι γνωστά τα μέλη του, το οποίο

έκρινε ότι η πρόσβαση στο Διαδίκτυο αποτελεί βασικό ανθρώπινο δικαίωμα και απέρριψε έτσι το επίμαχο νομοσχέδιο.

Το Συμβούλιο αποφάσισε ότι η ελεύθερη πρόσβαση στις online υπηρεσίες δημόσιας επικοινωνίας είναι ένα δικαίωμα που πηγάζει από την Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, δηλαδή το προοίμιο του γαλλικού Συντάγματος.

Το Συμβούλιο έκρινε ακόμη ότι οι αρχές παραβιάζουν τα προσωπικά δεδομένα των χρηστών εξερευνώντας τις δραστηριότητές τους στο Internet ενώ θίγεται και ο διαχωρισμός των εξουσιών εφόσον δίνεται η δυνατότητα σε μια διοικητική υπηρεσία να απονέμει δικαιοσύνη.

9. Η Παρακολούθηση των Επικοινωνιών

Από τον Απρίλιο του 2009 μπήκε σε εφαρμογή ευρωπαϊκή οδηγία που υποχρεώνει τους Παρόχους Υπηρεσιών Internet (ISP's), όπως κρατούν αποθηκευμένα για ένα έτος τα στοιχεία των διαδικτυακών επικοινωνιών των πελατών τους. Πάντως, υπάρχει ρητή διαβεβαίωση ότι τα δεδομένα αυτά θα καλύπτονται από το απόρρητο των επικοινωνιών και θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σ' αυτά οι Αρχές μόνο ύστερα από εισαγγελική παραγγελία.

Τα στοιχεία που θα αποθηκεύονται από κάθε επικοινωνία θα είναι η IP διεύθυνση ή ο αριθμός τηλεφώνου του αποστολέα και του αποδέκτη και η ώρα της συνδιάλεξης όσον αφορά τα e-mails και τις τηλεφωνικές επικοινωνίες καθώς και οι ιστοσελίδες που επισκέπτονται οι χρήστες αλλά όχι και το περιεχόμενο της κάθε επικοινωνίας.

Η ευρωπαϊκή οδηγία καλύπτει τους τομείς της σταθερής τηλεφωνίας, της κινητής τηλεφωνίας, της πρόσβασης στο Διαδίκτυο, της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (e-mail) και της τηλεφωνίας μέσω Internet, γνωστής και ως Voice Over IP (VoIP). Οι δημιουργοί της ισχυρίζονται ότι χρειάζονται τα στοιχεία αυτά ως απόδειξη διασύνδεσης ατόμων που διαπράττουν ιδιαίτερα σοβαρά αδικήματα.

Οι αντιδράσεις στην ευρωπαϊκή οδηγία είναι ήδη έντονες τόσο από οργανώσεις προστασίας των προσωπικών δεδομένων, από απλούς και επώνυμους πολίτες, από τους Παρόχους που βρίσκουν ιδιαίτερα δαπανηρή την όλη διαδικασία αλλά και από κυβερνήσεις κάποιων χωρών που αρνούνται να την εφαρμόσουν.

10. Ο Ηλεκτρονικός Εκφοβισμός

Ένα από τα πιο σοβαρά νομικά θέματα του Internet, του οποίου η αντιμετώπιση φαντάζει από δύσκολη έως αδύνατη και το οποίο καθημερινά λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις, είναι αυτό του ηλεκτρονικού εκφοβισμού (CyberBullying), με θύματα κυρίως εφήβους και κατά πλειοψηφία αγόρια, ενώ τα κορίτσια δείχνουν ότι ξέρουν να προφυλάσσονται καλύτερα και να μην παρασύρονται εύκολα από τις ψηφιακές παρέες.

Ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός συνιστά απειλή που εξαπλώνεται συνεχώς και η επίθεση μπορεί να γίνει με μηνύματα SMS, με κάμερες κινητών τηλεφώνων, με e-mail, μέσω chat room και γενικά μέσω του συνδυασμού των τεχνολογιών της κινητής τηλεφωνίας και του Internet.

Ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός μπορεί να σημαίνει βιντεοσκόπηση προσωπικών στιγμών και απειλή για ανάρτηση του σχετικού βίντεο στο Διαδίκτυο, παρενόχληση, δυσφήμιση, χρήση του προσωπικού λογαριασμού, δημοσιοποίηση προσωπικών στοιχείων και απόψεων κ.ά.

Η κυρία **Βασιλική Γκουντσίδου**, μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Cost για το Cyberbullying, σε συνέντευξή της στον Στυλιάδη Κων/νο για το ηλεκτρονικό περιοδικό «Ένα Ασφαλές Διαδίκτυο για Όλους», Τεύχος 13 Δεκέμβριος 2009, επισημαίνει ότι τα πιθανά συμπτώματα που πρέπει να ανησυχήσουν τους γονείς στην περίπτωση που το παιδί τους έχει πέσει θύμα ηλεκτρονικού εκφοβισμού είναι το ότι γίνεται αντικοινωνικό, παρουσιάζει διαταραχές ύπνου, μείωση του ενδιαφέροντος για το σχολείο και σε ακραίες περιπτώσεις τάσεις αυτοκτονίας.

Επίσης, αποφεύγει να συζητά για τον υπολογιστή και το Internet, δείχνει ανήσυχο όταν λαμβάνει ηλεκτρονικά μηνύματα, είναι ευερέθιστο, παρουσιάζει συμπτώματα κατάθλιψης μετά τη χρήση υπολογιστή κ.ά.

11. Η Υπηρεσία Street View του Google στην Ελλάδα

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, <http://www.dpa.gr>, ζήτησε από την εταιρεία Google τη λήψη μέτρων για την προστασία των προσωπικών δεδομένων καθώς και εγγυήσεις ασφαλείας προκειμένου να επιτρέψει τη λειτουργία της υπηρεσίας Street View στην ελληνική επικράτεια.

Ως γνωστόν, η υπηρεσία αυτή παρέχει στους χρήστες του Διαδικτύου τρισδιάστατη περιήγηση στους δρόμους μεγάλων πόλεων και λειτουργεί ήδη στις ΗΠΑ και σε μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες, παρά τις όποιες αντιδράσεις έχουν εμφανισθεί σχετικά με παραβιάσεις προσωπικών δεδομένων.

Το πρόβλημα με την υπηρεσία αυτή είναι ότι απεικονίζει ευδιάκριτα πρόσωπα και πινακίδες αυτοκινήτων αλλά και περιουσιακά στοιχεία και παρά το γεγονός ότι το ίδιο το Google έχει μηνυθεί πολλές φορές από χρήστες του Internet, η εταιρεία διαβεβαιώνει ότι θα λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα, ότι δηλαδή τα προσωπικά δεδομένα θα τυγχάνουν επεξεργασίας και θα καλύπτονται με θόλωση, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ζήτησε εκτενή αναφορά στα μέτρα που θα ληφθούν για την αποφυγή λήψης εικόνων με ευαίσθητα δεδομένα, τα στοιχεία του εκπροσώπου του Google στην Ελλάδα, αποσαφήνιση του ρόλου της εταιρείας όσον αφορά την υπηρεσία Street View καθώς και του γεωγραφικού χώρου που θα καλύπτει.

12. Δολοφονία Μέσω του Internet

Μπορεί να νομίζουμε ότι όλα τα ποινικά αδικήματα έχουν συμβεί και στο Διαδίκτυο, εκτός από την δολοφονία, όμως ήρθε και η σειρά της. Σε χώρα του εξωτερικού κάποιος πλήρωσε συμβόλαιο θανάτου σ' έναν hacker, ο οποίος εισήλθε στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων ενός νοσοκομείου, πήγε στη μονάδα του ασθενούς που ήταν ο στόχος και άλλαξε το συνταγολόγιο.

Το αποτέλεσμα ήταν ότι ενώ ο άρρωστος έπαιρνε φάρμακα για ζάχαρο, τού άλλαξε την φαρμακευτική αγωγή και τον οδήγησε στον θάνατο μετά από 11 ημέρες. Καταρρίφθηκε συνεπώς στο Internet και ένα ακόμα κάστρο, αυτό της ανθρωποκτονίας μέσω του Διαδικτύου.

13. Τα Προγράμματα Scareware

Η παλιά μέθοδος εξαπάτησης των ανύποπτων χρηστών με ιούς θεωρείται πλέον ξεπερασμένη. Η νέα μορφή ηλεκτρονικής απάτης ακούει στο όνομα **scareware**, που είναι ειδικά προγράμματα που προειδοποιούν τους χρήστες για δήθεν ύπαρξη ιού στον υπολογιστή τους και τους κατευθύνουν σε ειδικές ιστοσελίδες απ' όπου μπορούν να κατεβάσουν ένα αντικό πρόγραμμα, συνήθως δωρεάν.

Το αντικό πρόγραμμα, όμως, όχι μόνο δεν τον προστατεύει από ιούς αλλά υποκλέπει στοιχεία πιστωτικών καρτών ή κάνει άλλου είδους ζημιά και μπορεί να περάσει και απαρατήρητο. Τα προγράμματα αυτά δεν προκαλούν την ζημιά που προκαλούσαν οι παλιοί ιοί και έχει διαπιστωθεί ότι περισσότεροι από 40 εκατομμύρια χρήστες έχουν πέσει θύματα τέτοιων ενεργειών και έχουν δώσει σε ύποπτα προγράμματα προσωπικά τους στοιχεία.

14. Η Ασφάλεια τού e-mail

Το μεγάλο θέμα της ασφάλειας του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) ήρθε στην επιφάνεια πρόσφατα όταν hackers μπόρεσαν και απέκτησαν πρόσβαση σε χιλιάδες λογαριασμούς gmail και hotmail ανύποπτων χρηστών.

Τα μεγάλα λάθη που κάνουν οι χρήστες είναι ότι χρησιμοποιούν τον ίδιο κωδικό πρόσβασης (password) σε πολλές ιστοσελίδες ή πύλες που επισκέπτονται συχνά αλλά και στους πολλούς λογαριασμούς ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που διατηρούν στον ίδιο ή σε διαφορετικούς παρόχους και ότι δεν αλλάζουν συχνά τους κωδικούς τους.

Το πρόβλημα φυσικά είναι ότι αν έχουν πολλούς κωδικούς ασφαλείας και τους αλλάζουν και συχνά, τότε είναι σίγουρο ότι θα τους ξεχάσουν!

15. Δολοφονία 13χρονου Hacker

Ένας 13χρονος Τούρκος μαθητής έπεσε θύμα δολοφονίας τον Νοέμβριο του 2009 στην πόλη Ερζερούμ της Τουρκίας και η αστυνομία δεν αποκλείει το ενδεχόμενο ο νεαρός μαθητής να απήχθη από μια σπείρα μόνο και μόνο για να σπάσει τους κωδικούς του δημοφιλούς ιντερνετικού παιχνιδιού *Metin 2*, με σκοπό η σπείρα να κερδίσει χρήματα από την πώληση των κωδικών. Ήταν ένας άριστος μαθητής αλλά και ένας πολύ καλός hacker σύμφωνα με τους συμμαθητές του.

Προτάσεις

Η προστασία των παιδιών μας από τις παγίδες του Internet είναι μια πολύ εύκολη υπόθεση. Αρκεί να τα εκπαιδεύσουμε από μικρά ώστε να έχουν κριτική σκέψη και να τα μάθουμε να είναι υπεύθυνα άτομα όταν περιηγούνται στο Internet. Η καλύτερη προσέγγιση του προβλήματος είναι η ενημέρωση και η εκπαίδευση πρώτα των γονέων και στη συνέχεια και του παιδιού.

Σχετικές ιστοσελίδες για ασφαλή πλοήγηση στο Internet :

- <http://www.saferinternet.gr>
- <http://www.saferinternet.org>
- <http://www.safeline.gr>
- <http://www.safenet.org.gr/>
- <http://ekatoflorinas.blogspot.com>
- <http://www.safeweb.org.cy/>
- <http://www.hasiad.gr/>

Βιβλιογραφία

- Καλλινίκου Διονυσία (2001), «*Πνευματική Ιδιοκτησία και Internet*», Αθήνα, Εκδ. Π. Ν. Σάκκουλας.
- Καράκωστας Κ. Ιωάννης (2001), «*Δίκαιο και Internet – Νομικά Ζητήματα του Διαδικτύου*», Αθήνα, Εκδ. Π. Ν. Σάκκουλας.
- Μήτρου Λίλιαν (2002), «*Το Δίκαιο στην Κοινωνία της Πληροφορίας*», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
- R. Doswell, G. L. Simons (1990), «*Πληροφορική και Εγκληματικότητα*», Αθήνα, Εκδ. Δίαυλος.
- Εφημερίδες «*ΤΑ ΝΕΑ*», «*ΤΟ ΒΗΜΑ*», «*Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*».